

RECENZJE

S. N. Gorszin — KONSERWIROWANIE DREWIESINY (KONSERWACJA DREWNA) Wyd. Lesnaja Promyszenost, Moskwa 1977, 335 str.

Ukazała się dawno zapowiadana w ZSRR książka pt. „Konserwacja drewna”. Nie ma charakteru podręcznika, ale stanowi rodzaj monografii badań publikowanych, a częściowo dotychczas nie publikowanych, prowadzonych przez Laboratorium Konserwacji Drewna Centralnego Naukowo-Badawczego Instytutu Mechanicznej Obróbki Drewna (CNIIMOD) w Seniezu pod Moskwą, głównie w ostatnich 25 latach. Ponieważ laboratorium to spełnia rolę ośrodka wiodącego w ZSRR — tutaj działa podkomitet koordynacyjny w zakresie ochrony drewna, tutaj w różnych okresach czasu pracowali wybitni specjaliści: W a k i n, M e j e r, C z e r n c o w, R y k a c z e w — czytelnicy otrzymali prawie pełny przegląd osiągnięć nauki radzieckiej w dziedzinie konserwacji drewna. Podkreślam: prawie pełny — gdyż książka niejednako ujmując poszczególne problemy i nie w pełni uwzględnia osiągnięcia innych, poza CNIIMOD-em ośrodków badawczych w ZSRR, w których ostatnio powstaje wiele ciekawych prac. Niezależnie od tych uwag opracowanie stanowi cenny zbiór informacji o tematyce, kierunkach rozwoju i wynikach prowadzonych badań, udokumentowanych 363 pozycjami literatury radzieckiej. Jest to dorobek wskazujący, jaką uwagę Związek Radziecki, potentat w zasobach surowca drzewnego, przywiązuje do problemu przedłużenia trwałości tego materiału i jego produktów. Odczuwa się jednakże brak konfrontacji z sytuacją i literaturą światową w zakresie poruszanych problemów — Autor cytuje tylko 9 pozycji literatury w językach obcych — dałaby ona szan-

się oceny zakresu i oryginalności osiągnięć radzieckich.

Książka została podzielona na 7 rozdziałów. Rozdział I daje przegląd historyczny badań w okresie przedrewolucyjnym i w okresie radzieckim. Jest to prawdziwa encyklopedia badań badaczy rosyjskich i radzieckich.

Rozdział II zatytułowany „Współczesne problemy chemicznej ochrony drewna” omawia stan problemu w ZSRR. Podano tu wiadomości o zakresie stosowania drewna w gospodarce narodowej w ogóle i drewna konserwowanego oraz o stratach ponoszonych przez kraj na skutek działania czynników niszczących. Straty te są oceniane na 21 mln m³ drewna rocznie, co odpowiada w przybliżeniu całej rocznej produkcji drewna w Polsce. Rozdział zawiera również wiele informacji o organizacji przemysłu ochrony drewna.

Rozdział III daje przegląd czynników deprecjacji drewna: grzybów barwiących i niszczących, owadów strefy umiarkowanej i termitów oraz organizmów morskich, a także czynników atmosferycznych i mechanicznych. Ta część książki, chyba zgodnie z zamiślem Autora, jest potraktowana encyklopedyczno-informacyjnie i z tego względu nie jest w stanie zaprezentować osiągnięć, jakie nauka radziecka ma w zakresie patologii drewna. Omówiono tu również środowiska pracy drewna oraz te jego cechy, które wpływają na przebieg procesów konserwacji. Środki ochrony drewna — to tematyka rozdziału IV. Zawiera on klasyfikację środków, wymagania i właściwości oraz krytyczny przegląd stosowanych w ZSRR preparatów. Szeroko omówiono metodykę badań właściwości grzybobójczych środków. Wśród nich jest wiele oryginalnych metod.

Rozdział V poświęcony jest omówieniu teoretycznych podstaw nasycania

drewna oraz metod jego ochrony, ciśnieniowym i bezciśnieniowym. W rozdziale VI przedstawiono zasady projektowania chemicznej konserwacji drewna. Ochrona drewna przed zapaleniem stanowi treść rozdziału VII. Ten problem potraktowano bardziej ogólnie, gdyż laboratorium CNIIMOD-u tym zakresem badań zajmowało się w mniejszym stopniu.

Recenzowana książka jest przeznaczona głównie dla czytelników już dobrze obeznanych z przedmiotem, dla pracowników naukowych, projektantów, ewentualnie specjalizujących się studentów. Dla czytelników polskich stanowić ona będzie przede wszystkim cenne źródło informacji o zakresie i osiągnięciach szeroko prowadzonych w ZSRR badań nad ochroną drewna.

Jerzy Ważny

Witold Koehler — ZARYS HYLOPATOLOGII, PWRiL, Warszawa 1978, s. 406, ryc. 88.

Piśmiennictwo leśne wzbogaciło się ostatnio o bardzo cenną pozycję z zakresu ochrony lasu. Książka określa omawianą dziedzinę wiedzy w sposób nowatorski, odmienny niż traktowano ją w dotychczasowych stereotypowych ujęciach podręcznikowych. Podstawą i inspiracją do takiego ujęcia procesów chorobowych zachodzących w ekosystemach leśnych stał się dynamiczny i wszechstronny rozwój ekologii.

Według Autora przedmiotem nowoczesnej ochrony lasu — hylopatologii — w jej nowej treści i formie jest nie tylko szkodnik i szkoda, lecz choroba drzewostanu i jej rozwój, a w bardziej głębokim zrozumieniu nie tylko drzewostan znajdujący się w stanie schorzenia, lecz las jako dynamiczny układ ekologiczny, w którym w pewnych okolicznościach mogą zachodzić zjawiska destrukcyjne.

Dlatego właśnie główną ideą książki jest przedstawienie tej dyscypliny w

szerokim ujęciu, jako nauki o chorobach lasu mających swoje źródło i rozwijających się w obrębie bardzo skomplikowanych procesów ekologicznych zachodzących w zróżnicowanym, często obecnie wynaturzonym środowisku leśnym oraz dążenie do wykazania, że jedynie głęboka analiza przyczyn przebiegu i skutków szkodliwych zjawisk może stworzyć podstawy do racjonalnego przeciwdziałania.

Bogata treść książki podzielona jest na trzy zasadnicze rozdziały:

- I. Przyrodnicze i gospodarcze podstawy hylopatologii
- II. Czynniki szkodotwórcze i chorobotwórcze
- III. Leczenie chorób lasu.

W pierwszej części przedstawiono historyczny rozwój ochrony lasu oraz charakterystykę szerokiego przyrodniczego tła nowoczesnej hylopatologii, a następnie swoisty przyczynowo następczy mechanizm rozwoju i wygasania chorób łańcuchowych właściwych dla lasów naszej strefy klimatycznej, w większości wykazujących pierwotne obciążenie obcości środowiskowej w odniesieniu do warunków ekologicznych. Wskazano na specyficzną niekorzystną sytuację lasów polskich, położonych w strefie ścierania się wpływów klimatu morskiego i kontynentalnego. Ich predyspozycja chorobowa jest pogłębianą przez produkcyjne ukierunkowanie gospodarki leśnej, coraz bardziej odczuwalny niedobór sił roboczych i związane z tym uproszczenia technologiczne i gospodarcze oraz nie zawsze obiektywne i racjonalnie łagodzone sprzeczności pomiędzy interesami różnych dziedzin leśnictwa, a także innych gałęzi gospodarki narodowej.

W drugiej części Autor dokonał przeglądu i analizy czynników wyrządzających szkody i wywołujących choroby lasu w tradycyjnym podziale na abiotyczne i biotyczne, jednakże z uwzględnieniem ich bodźców oraz następczego działania. W takim ujęciu omówiono przyczyny i skutki chorób